

**РЕПУБЛИКА СРПСКА
ОПШТИНА ПРЊАВОР
НАЧЕЛНИК ОПШТИНЕ**

Карађорђева бр. 2, Прњавор, тел/факс: +387 51 663 740
e-mail: opstina@prnjavor.ba, www.prnjavor.ba

**ПРОГРАМ ЗА СМАЊЕЊЕ РИЗИКА
од елементарне непогоде и друге несреће**

Предлагач: Начелник општине
Обрађивач: Одјељење за борачко-инвалидску
и цивилну заштиту

Прњавор, мај 2018. године

На основу члана 22. Закона о заштити и спасавању у ванредним ситуацијама („Службени гласник Републике Српске“, број 121/12 и 46/17), члана 39. Закона о локалној самоуправи („Службени гласник Републике Српске“ број 97/16), члана 37. Статута општине Прњавор („Службени гласник општине Прњавор“ број 15/17), чланова 161. и 201. став 1. Пословника о раду Скупштине општине Прњавор („Службени гласник општине Прњавор“ број 21/17, 23/17, 32/17), Скупштина општине Прњавор на ____ сједници одржаној дана _____.2018. године доноси

ПРОГРАМ

за смањење ризика од елементарне непогоде и друге несреће

I - УВОД

У циљу изградње система заштите и спасавања на нивоу локалне заједнице доносе се програми и планови, у складу са Законом о заштити и спасавању у ванредним ситуацијама („Службени гласник Републике Српске“ број 121/12 и 46/17). Доношењем Програма за смањење ризика од елементарне непогоде и друге несреће (у даљем тексту Програм) стварају се претпоставке и обезбјеђује успостављање институционалних, организационих и персоналних услова за спровођење заштите у ванредним ситуацијама, оспособљавање јединица, развијање способности за поступање на ефикасан начин у случају елементарне непогоде и друге несреће, оспособљавање грађана за дјеловање у ванредним ситуацијама, ефикасно управљање, јачање капацитета, промоција одговарајућих програмских политика, размјена информација и ефикасна координација механизма система заштите и спасавања кроз стратешке области, које су усклађене са Сендаи оквиром за смањење ризика од катастрофа за период 2015.-2030. година. Програмом се одређују циљеви заштите и спасавања локалне заједнице, који садржи:

- Елементе за процјену угрожености,
- Стање организовања и спровођење заштите од елементарне непогоде и друге несреће,
- Основне циљеве, задатке и начин остваривања заштите и спасавања,
- Дефинисање превентивних мјера
- Смјернице за организовање снага и средстава заштите и спасавања,
- Смјернице за израду програма обучавања и оспособљавања структура заштите и спасавања и становништва,
- Анализу очекиваних резултата и
- Механизме координације и смјернице за смањење ризика од елементарне непогоде и друге несреће.

Програм за смањење ризика од елементарне непогоде и друге несреће представља документ опште безбједности који се доноси у циљу успостављања односа према ванредним ситуацијама, које су настале као посљедица елементарне непогоде и друге несреће, катастрофе, те организованог и ефикасног дјеловања у ванредним ситуацијама, као и ради спречавања њихове појаве превентивним дјеловањем или ублажавања посљедица.

Ванредна ситуација је ситуација у којој су ризици и пријетње или посљедице катастрофа, ванредних догађаја и друге опасности за становништво, животну средину и материјална добра таквог обима и интензитета да њихов настанак или посљедице није могуће спријечити или отклонити редовним дјеловањем надлежних органа и служби, због чега је за њихово ублажавање и отклањање неопходно употребити додатне мјере, снаге и средства уз појачан режим активности.

Елементарна непогода је догађај хидрометеоролошког, геолошког или биолошког поријекла проузрокован дјеловањем природних сила, као што су: земљотрес, поплава, бујица, олуја, јаке кише, атмосферска пражњења, град, суша, одрон или клизање земљишта, сњегни наноси и лавине, екстремне температуре ваздуха, залеђивање водотока, епидемија заразних болести и појава штеточина и друге природне појаве већих размјера које могу да угрозе здравље и живот људи или причине штету већег обима.

Катастрофа је озбиљан поремећај у функционисању заједнице или друштва који укључује шире људске, материјалне, економске и еколошке губитке и утицаје, а надилази способност погођене заједнице или друштва да се против њега бори коришћењем властитих ресурса.

Друга несрећа је несрећа у друмском, жељезничком, ваздушном или ријечном саобраћају, пожар, рударска несрећа, рушење брана, техничко-технолошка несрећа и друга несрећа коју проузрокује човјек својим активностима, ратна дејства, ванредно стање или други облик масовног уништавања људи или материјалних добара.

Евидентна је чињеница да, услед глобалних климатских промјена, долази до повећања броја природних несрећа и катастрофа, а које за посљедицу имају повећање обима људских и економских губитака. Иако су опасности неизбежне, а елиминација свих ризика немогућа, постоји низ мјера и активности којима се посљедице могу умањити. У том смислу, тежиште активности потребно је усмјерити на провођење превентивних мјера у односу на мјере одговора и мјере опоравка. Спречавање настанка несрећа превентивним дјеловањем, ублажавање њихових штетних посљедица и јачање припремљености друштва представља далеко ефикаснији и рационалнији приступ од самог одговора, а што је и суштина Програма.

II – ЦИЉЕВИ ПРОГРАМА

Програм има за циљ сагледавање извора постојећих и будућих ризика, успостављање концепта организованог дјеловања свих субјеката у санирању ванредних ситуација створених свим облицима природних несрећа и техничко-технолошких хаварија, ублажавање посљедица и спречавање њихове појаве превентивним дјеловањем, као и развојем припремљености укупних капацитета.

Програм треба да утврди рјешења и смјернице за смањење ризика од свих облика природних и техничких несрећа, првенствено реализацијом следећих задатака:

- Стварање услова за успостављање синхронизованог дјеловања свих институција за правовремено организовање и ефикасно дјеловање у ванредним ситуацијама,
- Јачање свијести грађана о значају и потреби организованог и ефикасног дјеловања у ванредним ситуацијама уз активно учешће самих грађана,
- Стварање реалних претпоставки за техничко и кадровско унапређење оперативе за осматрање и предупређење ванредних догађаја,
- Успостава система за хидрометеоролошко праћење, рану најаву и упозорење,

- Обезбјеђење одрживог финансирања интегрисаног система заштите и спасавања,
- Континуирана едукација и оспособљавање свих субјеката система заштите и спасавања и
- Циљеве Програма и процјене ризика од катастрофа интегрисати у развојне програме и друга планска документа локалне самоуправе.

Програм дефинише концепт управљања ванредним ситуацијама и успоставља оквир и смјернице за израду оперативних планова за све врсте елементарних непогода и других несрећа и обухвата сљедеће циљеве:

- Смањење броја и посљедица могућих несрећа превентивним дјеловањем,
- Побољшање опште припремљености локалне заједнице на природне, техничке и технолошке несреће примјењују принципе одрживог развоја,
- Подизање техничког нивоа процеса мониторинга над потенцијалним ризицима,
- Успостављање ефикасног система брзог и поузданог обавјештавања и преноса података и информација,
- Смањење времена реаговања субјеката и снага система заштите и спасавања у природним и другим несрећама,
- Стварање предуслова за међусобну сарадњу и дјеловање са локалним заједницама у окружењу, надлежним органима и институцијама и
- Кроз концепт санације посљедица промовисати принцип осигурања имовине.

III – КАРАКТЕРИСТИКЕ ОПШТИНЕ ПРЊАВОР

Општина Прњавор се налази у сјеверозападном дијелу Републике Српске, у дијелу који гравитира према Бања Луци и катастарски обухвата површину од око 630 km² или 62 996 ha. Градско подручје Прњавор се простире на површини од око 6,0 km². Територија општине Прњавор смјештена је између планине Мотајице, која се налази у сјеверозападном дијелу општине, са највишим врхом од 625 m надморске висине (Оштра главица) и планине Љубић са највишим врхом од 594 m надморске висине (Свињар), која се налази у јужном дијелу општине. Просјечна надморска висина износи 160-250 m.

Између ових планина на простору општине Прњавор пружају се плодне равнице и шуме око ријека: Укрине, Вијаке, Лишње, Илове, Јадовице, Црквене и Турјанице.

Територија општине Прњавор одређена је координатама 44°52' 12" - 44°87' 367" сјеверне географске ширине и 17° 39' 36" - 17°66' 00" источне географске дужине што чини 2,55% Републике Српске, из чега се да закључити да се географски положај општине Прњавор налази при четрдесет петој паралели, а што значи да се налази у ободу Панонске низије односно у средишњем дијелу сјеверно умјереног појаса. У географском смислу општина припада најраспрострањенијој доњоврбаској-доњобосанској субрегији.

Према конфигурацији земљишта за већину територије општине Прњавор може се рећи да је равничарско-брежуљкаста (4/5), а њен мањи дио (1/5) брдовито-планински. Посматрано са становишта надморске висине око четири петине општинске територије има надморску висину од 130-250 m. Просјечна надморска висина износи 153 m. Само једна петина општинске територије има надморску висину већу од 250 m.

Клима

Различити климатски утицаји који се осјећају на простору Републике Српске су резултат природних елемената и законитости опште циркулације ваздушних маса на ширем простору. Клима општине је условљена географским положајем и надморском висином терена. Сјеверни перипанонски дио, припада умјерено-континенталном климатском појасу у коме се осјећа и панонски (степски) климатски утицај са сјевера. Љета су топла, а зиме већином умјерено хладне, са просјечном годишњом температуром изнад 10°C. Падавине су углавном равномјерно распоређене, а највеће количине се излучују када су и најпотребније пољопривредним културама (мај, јун). Количина падавина по правилу опада идући од запада (1500 mm) према истоку (700 mm) због утицаја западних ваздушних струјања. Годишња доба су јасно изражена са умјерено хладним зимама и топлим, сувим љетима.

За климатске елементе: температура ваздуха, вјетрови, влажност ваздуха, облачност, инсолација, падавине, посљедњи валидни хидрометеоролошки подаци за подручје општине Прњавор датирају из периода од 1955. године до 1975. године, који су били праћени од стране хидрометеоролошке станице Прњавор (ХМС Прњавор).

Анализа падавина у том периоду је приказала да исте износе 1000 mm на годишњем нивоу, а да су максималне мјесечне падавине регистроване у висини од 113 mm (јун), док апсолутни мјесечни максимуми достижу вриједности од 170 mm (јул). Што се тиче температуре ваздуха вишегодишњим праћењем утврђен је средњи годишњи просјек од 10.1 °C, док се минималне мјесечне вриједности крећу од -5.6 °C (јануар), а максималне до 26 °C (јун).

Средња зимска температура (децембар-фебруар) је 0.1°C, док је средња температура хладне половине године (октобар-март) 3.6°C. Средња љетња температура (јун-август) је 19°C, са средњом температуром топле половине године (април-септембар) од 16.8°C. Прољеће (март-мај), са средњом температуром 10.2°C, је хладније од јесени (септембар-новембар) са температуром од 10.6°C, као посљедица утицаја топлих ваздушних маса из Средоземног мора у току јесени и велике потрошње топлотне енергије на топлење сњежног покривача у прољеће.

Температурни прелаз од зиме ка љету је блажи него од љета ка зими, јер је повећање температуре од марта до маја 9.3°C, док је смањење температуре од септембра до новембра 10.6°C. Температура вегетационог периода је 16.6 °C.

Према резултатима анализе, просторне расподеле средњих годишњих температура ваздуха, за период 1951-2004. година, уочено је да се пројечна годишња температура ваздуха подручја општине Прњавора налази у појасу умјереноконтиненталне климе са средњим годишњим температурама ваздуха у опсегу од 10.0°C до 11.0°C.

Средња температура јужних дијелова територије, који се граниче са ободима Динарског планинског система, је око 10.0°C. Даље према сјеверу уочава се благи пораст, с тим да највећи дио подручја општине Прњавор има вриједност од 10.5°C. Само на крајњим дијеловима подручја, на западу и сјеверу, средње температуре достижу вриједност до 11.0°C.

ХМС Прњавор је престала са радом крајем 1974. године. Од 1975. године до данас на подручју општине Прњавор није вршено званично мјерење нити праћење наведених климатских елемената.

Хидрографија

Основу површинске хидрографије општинског подручја чини ријека Укрина са својим притокама Вијака (у коју се улијевају ријеке Лишња и Илова и поток Радуловац), Кремница и Јадовица. На крајњем западном дијелу општинског подручја значајни површински водоток чини ријека Црквена (у коју се улијева поток Дабрак) и ријека Турјаница које се улијевају у Врбас.

Ријека Укрина припада црноморском сливу односно сливу ријеке Саве, као њена десна притока. Настаје на ушћу Велике и Мале Укрине на надморској висини 154,3 m и протиче јужним и источним дијелом општине Прњавор у дужини од 36 km. Тако чини природну границу са општинама Станари и Дервента. Велика Укрина извире на око 300 m надморске висине на висовима Узломца и Борје. Улијева се у ријеку Саву, чија надморска висина у том дијелу износи 89,1 m. Сам слив ријеке Укрине је лоциран између доњих токова ријеке Босне и Врбаса, а на сјеверозападу Босне и Херцеговине уједно представља и највећу ријеку Републике Српске јер читавим својим током од настанка до ушћа тече кроз Републику Српску. Дужина тока Укрине од извора Велике Укрине (Лукавац) је 119,3 km, а површина слива је 1 515,4 km².

Уз наведене ријеке на подручју општине налазе се многобројни већи и мањи потоци који такође чине површински хидропотенцијал. Осим наведених природних површинских водотокова, на подручју општине Прњавор постоје и двије вјештачке акумулације језеро Дренова и рибњак у Укринском Лугу, сјевероисточно од Прњавора. Постојећа површинска хидрографска мрежа на подручју општине Прњавор заузима укупну површину од 1.338 ha.

Питање водоснабдијевања општине Прњавор ријешено је путем градског водоводног система са акумулације Дренова, изворишта Повелич, више мањих водоводних система као и из индивидуалних бунара.

Шумско и пољопривредно земљиште

Од укупне територије на којој се простире општина Прњавор (62996 ha), пољопривредно земљиште заузима површину од 42 963 ha односно 68,2%, док остали дио општинске територије сачињавају:

- шумско земљиште, површине 17 387,00 ha односно 27,6% и
- неплодно земљиште, површине 2 646,00 ha односно 4,2%.

Шумско земљиште, шумске заједнице, биљни и животињски свијет су природно добро од општег и јавног интереса за локалну заједницу. Веома је важно трајно бринути о овим расположивим ресурсима кроз одрживо интегрално планирање, кориштење и заштиту.

Законски оквир којим се уређује политика и планирање, управљање и газдовање шумама и шумским земљишем, заштита шума, финансирање и вриједност шума, катастар шума и шумског земљишта и информациони систем у шумарству, имовинско-правни односи, као и друга питања од значаја за шуму и шумско земљиште ради унапређивања и одрживог коришћења шума и шумског земљишта и развоја шумарства је Закон о шумама („Службени гласник Републике Српске“, број 75/08 и 60/13).

Општина Прњавор располаже са значајним шумским потенцијалом. Геолошки састав, киселе силикатне стијене које углавном чине матичну подлогу на којој су настала земљишта ових простора, условили су појаву различитих специфичних рељефних форми и типова земљишта на локалном подручју. Посматрано са геоморфолошког аспекта, подручје под шумским земљиштем и шумом простире се између 150 до 695 m надморске висине. Шумско подручје је веома хетерогено и орографски изражено на цијелом простору општине Прњавор. Еколошка подлога, орографија на терену као и богата хидрографска мрежа са уским долинама многобројних водотока, имале су одлучујући значај за појаву специфичне и разноврсне вегетације односно распоред шумских заједница.

На подручју општине Прњавор шумско земљиште и шуме заузимају укупну површину од 17.387,00 ha или 27,6% од укупне општинске територије.

Фонд шума и шумског земљишта састоји се од:

- шумског земљишта и шума у својини Републике Српске – 9.913,00 ha односно 57,01% од укупног шумског земљишта,
- шумског земљишта и шума у приватној својини – 7.474,00 ha односно 42,99% од укупног шумског земљишта.

За интегралну заштиту шума, од кључног је значаја стални мониторинг виталности шума, с посебним освртом на природне и антропогено изазване утицаје. За заштиту и побољшање здравственог стања и виталности шума, неопходан је систем координисаних мјера заштите. У оквиру комплекса антропогених и природних фактора, загађеност ваздуха се и даље сматра као значајан фактор. Међутим, значај атмосферског загађивања варира, његов утицај зависи од зоне утицаја, а ефекти од услова станишта.

Отвореност шума шумским камионским путевима представља основни предуслов за интензивно, рационално и успјешно газдовање са шумама. Од отворености шума зависи успјешно извршавање Шумскопривредне основе и свих других планских докумената везаних за одрживо, интензивно и економично газдовање са шумама на локалном подручју.

Законом о пољопривредном земљишту („Службени гласник Републике Српске“, број 93/06, 86/07, 14/10 и 5/12) пољопривредно земљиште се дефинише као природно богатство и добро од општег интереса које се првенствено треба користити за пољопривредну производњу. Овим законом се уређује планирање, заштита, уређење, коришћење и располагање пољопривредним земљиштем, као и друга питања од значаја за пољопривредно земљиште као добро од општег интереса.

Узимајући у обзир укупно расположиво пољопривредно, шумско и друго земљиште у односу на број становника на подручју општине Прњавор, по једном становнику има 1,83 ha земљишта од чега на пољопривредно земљиште отпада 1,25 ha по становнику.

Ако се узме у обзир да критична граница пољопривредног земљишта потребног за производњу довољних количина квалитетне хране и сировина потребних за опстанак становништва, односно одрживи развој износи 0,17 ha по једном становнику, може се констатовати да општина Прњавор има повољно стање у овом погледу.

Према подацима добијеним од Одјелења за пољопривреду, водопривреду и шумарство Општинске управе општине Прњавор у 2014. години евидентирана је и извршена привремена и трајна промјена намјене пољопривредног земљишта у непољопривредне сврхе на површини од 325 513 m². У реалном сагледавању ситуације, ови губици су далеко већи и представљају трајну промјену. Разлог за повећање ове површине у 2014. години у односу на претходне године је отварање површинских експлоатација камена за потребе изградње аутопута, односно прибављање пољопривредних сагласности за каменоломе.

У односу на претходне године може се закључити да се ове површине временом варирају ако тумачимо податке из претходних периода, гдје можемо издвојити податке у којима је наведено да је у 2007. години извршена промјена намјене пољопривредног земљишта на површини од 56 698 m², а током 2008. године у површини од 103 608 m².

Узроци загађења земљишта и угрожености процесом ерозије су многобројни. Главну штету земљишту узрокују прије свега људске активности, прекомјерна урбанизација и бесправна градња, развој привреде и инфраструктура, поплаве, појаве клизишта, загађења из ваздуха-емисије из технолошких процеса и усљед сагоријевања фосилних горива и издувних гасова, загађења поријеклом од отпада и отпадних вода, употреба пестицида и минералних ђубрива, салинизација, површински копови, пожари и неконтролисана сјеча шума.

Угрожавање земљишта нарочито је изражено потенцирањем процеса ерозије, односно одношењем земљишта водом и/или вјетром (еолска ерозија). Ерозија земљишта представља највећу опасност за деградацију и трајни губитак земљишта на стрмим теренима. Овим процесом захваћен је најплоднији, површински слој земљишта чиме се директно онемогућује пољопривредна производња. Да би деградирано подручје поново постало хумусно потребно је 200 до 1000 година.

Сљедећи ограничавајући фактор је просјечна величина посједа по домаћинству која износи 3,5 ha. Према ранијим анализама Одјелења за пољопривреду, водопривреду и шумарство утврђено је да само 4,7 % газдинстава има већи посјед од 8,0 ha, а највише је газдинстава са посједом величине до 3,0 ha (укупно 54,3%).

Насељена мјеста

У административном смислу територија општине Прњавор организована је у 34 мјесне заједнице, са 63 насељена мјеста. Административни послови за потребе мјесних заједница обављају се у 19 канцеларија.

По типу насеља се могу подијелити на сеоска и градска. На територији општине од градских насеља издваја се само Прњавор. Град Прњавор је центар урбане агломерације, односно пол концентрације становништва и економских активности у општини, под чијим се директним и индиректним утицајима врши демографски, функционални, социоекономски и физиономски преображај околних насеља. Сва остала насеља у општини су сеоског типа.

Већину сеоских насеља карактерише разбијеност, мала густина изграђености, комунална опремљеност и дјелимична опремљеност објектима јавне инфраструктуре. У морфолошком погледу насеља се могу подијелити на насеља разбијеног типа, полузбијеног и збијеног типа. Насеља разбијеног типа се састоје од по неколико

засеока, међусобно удаљена 0,6 – 2 km. Засеоци највећим дијелом имају имена према презименима породица. Просторно се засеоци пружају уз саобраћајнице, односно локалне категорисане и некатегорисане путеве. Разбијеном типу насеља припадају: Отпочиваљка, Мрачај, Мујинци, Јасик, Срповци, Парамије, Просјек, Горњи Вијачани, Доњи Вијачани, Дренова, Црквена, Гусак, Ново Село, Насеобина Хрваћани, Горња Мравица, Поповићи, Кулаши, Горњи Штрпци, Ралутинац, Вршани, Грабик Илова, Горња Илова, Јадовица, Брезик, Кремна.

Прелазном, полузбијеном типу насеља припада 37 насеља. Карактерише их постојање засеока, чија је међусобна удаљеност мања него код разбијеног типа насеља и просторно се пружају уз саобраћајнице, као и насеља разбијеног типа. Насеља овог типа се углавном налазе на мањим надморским висинама, односно у равничарском дијелу општине. Полузбијеном типу припадају: Гајеви, Поточани, Хрваћани, Орашје, Чорле, Горњи Гаљиповци, Мравица, Гаљиповци, Доња Мравица, Доњи Штрпци, Долине, Бабановци, Насеобина Бабановци, Мађино Брдо, Караћ, Коњуховци, Ратковац, Доњи Гаљиповци, Велика Илова, Печенег Илова, Шерег Илова, Шибовска, Штивор, Доња Илова, Доњи Палачковци, Горњи Палачковци, Доњи Смртићи, Горњи Смртићи, Пураћи, Скакавци, Шаринци, Чивчије, Кокори, Лишња, Лужани, Насеобина Лишња, Околица.

Насеље Прњавор, односно његов изграђени дио има неправилан облик, зракасто се шири дуж главних саобраћајница. Физичка структура града, индивидуално, вишепородично становање, индустријска зона, зона рекреације, зоне јавних садржаја концентрисане су дуж магистралног пута Лакташи – Прњавор – Дервента и регионалног пута Челинац - Прњавор – Србац. Ови путни правци чине осовину развоја града.

Просторна организација Прњавора, као и околних општина одликује се насељима расутог типа изградње у ванурбаним подручјима. Објекти су изграђени дуж саобраћајница или расуто на пољопривредном земљишту у виду међусобно удаљених пољопривредних домаћинстава. Пољопривредна домаћинства и стамбени објекти су као фина мрежа распоређени по цијелој територији општине. Насеља нису просторно јасно раздвојена већ је наведена изградња континуална и често је просторно тешко одредити гдје завршава једно насеље и почиње друго. Тако нпр. насеља Шибовска, Доња Илова, Штивор и Шерег Илова чине линеарну насеобинску структуру уз стари дервентски пут у дужини од 7 км.

Овај тип изградње пољопривредних подручја развио се из специфичних услова морфологије благо заталасаних терена, специфичностима пољопривредне производње, историјских прилика и миграција становништва из сусједних али и удаљених земаља. По врсти се знатно разликује у односу на збијени тип села у Панонској низији гдје су изграђена подручја и пољопривредно земљиште јасно раздвојени.

Сем у самом насељу Прњавор остала насеља су формирана од пољопривредних домаћинстава и насељена су становништвом које се бави претежно пољопривредном производњом и евентуално прерадом пољопривредних производа. Доста насеља се одликује регулисаном изградњом, опремљена су комуналном инфраструктуром као и основном друштвеном инфраструктуром – мјесне заједнице, школе, вјерски објекти а већином и спортским садржајима. Понека насеља се одликују интензивнијом изградњом али се ипак по физиономији и структури насеља не могу сврстати у класична урбана (градска) подручја. У контексту наведеног могу се сматрати развијеним руралним подручјима са високим степеном регулације и комуналног опремања.

Становништво

Према попису становништва из 1991. године на овом подручју живјело је 47.055 становника у 12.864 домаћинства. У посљедњих двадесетак година дошло је до значајних промјена везаних за становништво општине Прњавор.

Према Резултатима пописа 2013. године (Републички завод за статистику Републике Српске, Попис становништва, домаћинства и станова у Републици Српској 2013. Резултати пописа. БањаЛука, 2016.) у Општини Прњавор је укупно пописано 34.357 становника и то 16.675 или 48,53% мушкараца и 17.682 или 51,47% жена, у 12.166 домаћинства гдје је просјечан број чланова домаћинства 2,93, а највише је домаћинства са два члана и то 3.135 домаћинства.

У укупном броју становника највише је Срба и то 29.478 или 85,80%, Бошњака је 2.749 или 8,00%, Хрвата 423 или 1,23%, а 1.707 или 4,97% је осталих (не изјашњавају се, остали и непознато).

Старосна структура становништва је сљедећа: од 0 до 14 година 4.954 становника (14.42%), од 15 до 64 година 22.628 становника (65.86%) и са 65 и више година је 6.775 становника (19.72%). Просјечна старост становништва је 42.31 година.

У групи становништва старог 15 и више година према највишој завршеној школи, највише је особа са завршеном средњом школом и то 12.669 и 112 са специјализацијом послје средње школе, затим са завршеном основном школом 7.504, док је 670 са вишом школом или првим степеном факултета, 1.336 са факултетским нивоом образовања, 2.654 становника без икаквог образовања, а 4.458 са непотпуним основним образовањем.

Радно способног становништва је 29.403, од тога 14.149 мушкараца и 15.254 жена. У групи економски неактивних становника којих је укупно 17.075, највише је лица која обављају кућне послове и то 5.851, те 5.585 пензионера и 2.289 ученика и студената старих 15 и више година, док је 1.109 неспособних за рад и 2.241 осталих.

Природни прираштај у општини Прњавор је негативан још од 2003. године, овдје можда само треба нагласити да се наставио тај негативни тренд и да је сада још израженији. Природни прираштај је од 2013. Године негативан: 2013. године минус 172 (- 5,01 промила), 2014. године минус 159 (- 4,63 промила), а 2015. године минус 223 (- 6,49 промила). Осим тога, кад се говори о унутрашњим миграцијама, миграциони салдо 2013. године је позитиван (2, са 194 становника досељених у општину, а 192 одсељених у друге општине унутар БиХ), док је 2014. године негативан, минус 54 (155 досељено, 209 одсељено), као и 2015. године кад је био минус 13 (175 досељено, 188 одсељено).

Густина насељености на територији општине износи 54,54 становника на 1 км², међутим ако се изузме насељено мјесто Прњавор у коме живи 7651 становник, густина насељености износи 42,8 ст/км², а у Прњавору 1275,17 ст/км².

Инфраструктура

Укупна дужина локалне путне мреже, коју сачињавају локални путеви I, II, III реда, на општини Прњавор је 1033,90 км, од чега путеви I реда 191,7 км, путеви II реда 180,9 и путеви III реда 661,3 км. Дужина магистралног пута на територији општине износи 43 км, а регионални путеви су дужине 59 км.

Магистрални пут, регионални путеви и локални путеви I и II реда (у дужини од 180,80 км) су асфалтирани. Поред наведеног улице у граду су разврстане на главне (13,16 км), сабирне (8,5 км) и приступне (21,2 км).

Магистрални пут М 16.1 чини окосницу уличне и путне мреже општине Прњавор, са кога се одвајају регионални и значајнији локални путеви, и преко којег је омогућена добра повезаност прњаворске општине са осталим дијеловима Републике Српске и шире. Магистрални пут М 16.1 има асфалтиран коловоз ширине око 7.0 м са обостраним земљаним банкинама, одводним јарковима, коловозним застором у добром стању, са задовољавајућом хоризонталном и вертикалном саобраћајном сигнализацијом. У добром је стању и редовно одржаван.

Регионални путеви су са асфалтираним коловозом ширине око 7.0 м, са обостраним земљаним банкинама, одводним јарковима, коловозним застором у добром стању, са задовољавајућом хоризонталном и вертикалном саобраћајном сигнализацијом.

Локални путеви имају већином неадекватне елементе попречног профила, коловоз је недовољне ширине, одводња оборинске воде је неријешена, подужни нагиби су велики и сл. Одржавање локалне путне мреже је евидентно, али недовољно због ограничених финансијских средстава намјењених за ту сврху.

У току је изградња аутопута Бања Лука – Добој, док је дионица аутопута Бања Лука- Добој, и то Добој-Прњавор која је већ у употреби показала је све предности таквог пројекта, а завршетак комплетног ауто-пута очекује се у другој половини 2018. године. Потребно је у наредном периоду нормативно ријешити све проблеме везано за надлежности служби на аутопуту, као што је надлежност хитне медицинске службе, ватрогасне службе и сл., како би исте могле правовремено и ефикасно реаговати у случају потребе, као и у своје планове уврстити потребне снаге и средства. Изградња ауто-пута ће реално створити добру просторну комуникацију, а тиме и изванредне услове за постизање међуопштинске и трансрегионалне сарадње.

Жељезнички саобраћај има транзитни карактер и пролази ободно кроз нашу општину, жељезничка пруга Бања Лука- Добој протеже се од села Кулаши до села Доњи Вијачани, у дужини од 17 км и не доприноси довољно интеграцији општине у шире просторе.

Обезбјеђена је пуна покривеност територије општине Прњавор за пружање телекомуникативних услуга из области мобилне телефоније, фиксне телефоније, интернета, као и услуге преноса података. Развој и распрострањеност телекомуникационих технологија представља солидан основ за обезбеђење комуникације и спровођење мјера и задатака заштите и спасавања у ванредним ситуацијама те омогућава брзу и ефикасну координацију, како на локалном нивоу, тако и са општинама у окружењу и републичким органима и институцијама. На подручју Општине егзистира РЈ м:тел ад Бања Лука која располаже са екипама за отклањање кварова.

На планини Љубић налази се радио-релејни центар који омогућава остваривање радио везе, а у оквиру Одсека за цивилну заштиту инсталиран је радио уређај за остваривање везе са оперативно-комуникативним центром Подручног одјењења цивилне заштите Бања Лука.

Подручје општине Прњавор снабдјева се електричном енергијом путем 100 kW далековада и 100 kW трафостанице лоциране на Вијаци, а преко локалних трафостаница распоређених на цијелој територији Општине.

Дужина нисконапонске мреже од 0,4 кW износи 1719 км, средњег напона 10 кW 59 км, средњег напона 20 кW 318 км и комплетна је у надземним водовима.

На подручју општине Прњавор изграђена је минихидроелектране (МХЕ) „Дренова“ на ријеци Вијаци, инсталисане снаге 120 кW.

Према подацима за соларне електране ЗП „Електрокрајина“ а.д. БањаЛука, РЈ „Електродистрибуција“ Прњавор, на подручју које опслужује ово предузеће до сада су изграђене двије соларне електране „МСЕ Прњавор 1“, капацитета 28 кW и „МСЕ ТРИВАС“ капацитета 55 кW. „МСЕ ТРИВАС“ је изграђена у и на пословном објекту „МИ-ТРИВАС“ д.о.о. Прњавор, те је крајем септембра 2015. године започела са производњом електричне енергије и предавањем у дистрибутивни систем. МСЕ Тривас је током 2016. године произвела укупно 48.696 кWх електричне енергије и комплетна производња је предана удистрибутивни систем Електрокрајине. МСЕ Прњавор 1 је током 2016. године произвела укупно 27.389 кWх електричне енергије, а у дистрибутивни систем Електрокрајине је предано 8.410 кWх.

Покривеност је задовољавајућа, али стање електро-дистрибутивне мреже није и потребна су значајна побољшања.

У наредном периоду планира се изградња новог 110 кW далековода од Станара до Прњавора као и изградња нове 110 кW трафостанице на Вијаци.

Друмски транспорт се може подијелити на два основа вида и то:

- Превоз лица,
- Превоз ствари.

За вршење превоза лица у друмском саобраћају и вршење превоза ствари у саобраћају, на општини Прњавор постоји 18 лиценцираних возила за превоз лица и 125 лиценцираних теретних и путничких возила регистрованих као самостални предузетници. Поред наведених на подручју општине Прњавор егзистира већи број привредних друштава који у оквиру обављања својих дјелатности располажу транспортним средствима за превоз лица и терета.

Ови транспортни капацитети задовољавају потребе грађана и привреде као и дјеловање у ванредним ситуацијама.

Здравство

На нивоу Општине, обезбеђује се примарна здравствена заштита путем ЈЗУ „Дом здравља“ Прњавор, приватних амбуланти породичне медицине, стоматолошких амбуланти, дома за здравствену његу и апотека. У Дому здравља се путем тимова породичне медицине обезбјеђује здравствена заштита по моделу породичне медицине и организује се и обављање послова имунизације, хигијенско-епидемиолошких послова, послова лабораторије и послова дијагностике, те се организује хитна медицинска помоћ и хитни санитетски превоз. Поред наведеног, у оквиру Дома здравља, обављају се и послови гинекологије, физијатрије, педијатрије, радиологије, стоматологије и центра за ментално здравље.

Амбуланта породичне медицине је здравствена установа у којој се промоцијом здравља, спречавањем, сузбијањем, раним откривањем, лијечењем болести и рехабилитацијом

обезбјеђује примарни ниво здравствене заштите. У амбуланти породичне медицине ради тим породичне медицине који чине доктор медицине и двије медицинске сестре/техничара (ЈЗУ «Дом здравља» Прњавор са 15 тимова породичне медицине; 6 приватних здравствених установа).

У складу са исказаним подацима видљиво је да је остварена добра покривеност и омогућено пружање прве помоћи и примарне здравствене заштите на цијелој територији општине, те да су, капацитети у овом смислу задовољавајући.

Исто тако, на подручју града, раде и четири приватне стоматолошке ординације

На подручју општине Прњавор налази се 15 апотека што ствара позитивне претпоставке за уредно снабдјевање становништва у случају ванредне ситуације и других ванредних догађаја.

Ветеринарство

Законом о ветеринарству у Републици Српској уређује се здравствена заштита животиња и обављање ветеринарске дјелатности, откривање, спречавање појаве, сузбијање и искорјењивање заразних болести животиња, спречавање болести које су заједничке за животиње и људе, ветеринарско-санитарна контрола узгоја и промета животиња, производа, сировина и отпадака животињског поријекла, хране за животиње и воде, репродукција животиња, примјена зоохигијенских и технолошких мјера у узгоју животиња у погледу здравствене заштите и заштита животне средине у овој области.

Ветеринарска служба је служба од посебног интереса за општину Прњавор, у области сузбијања заразних болести животиња и зооноза, и провођења мјера значајних за јавно здравље.

На подручју општине Прњавор дефинисани су услови за обављање ветеринарске дјелатности кроз слиједеће организационе облике:

- а) ветеринарска станица,
- б) ветеринарска амбуланта,
- в) ветеринарска апотека,

На територији општине Прњавор постоји 1 ветеринарска станица и 4 ветеринарске амбуланте, које се баве здравственом заштитом животиња.

IV – ЕЛЕМЕНТАРНЕ НЕПОГОДЕ И ДРУГЕ НЕСРЕЋЕ

Територија општине Прњавор је, као и свака друштвена заједница, изложена ризицима од елементарне непогоде и друге несреће, које могу да угрозе здравље и живот људи, те причине штету већег обима.

1. Поплаве

Поплаве на подручју општине Прњавор јављају се као посљедица неповољне хидрометеоролошке ситуације када у одређеном временском периоду (1-3 дана) усљед великих количина падавина, или наглог отапања снијега, дође до стварања вишка површинских вода, пуњења и излијевања вода из корита ријека Укрине, Вијаке,

Лишње, Илове и осталих, те стварања бујичних токова на мањим водотоцима и падинским дијеловима Општине. Ријека Укринина, која настаје спајањем Велике и Мале Укрине, кроз општину Прњавор, протиче у дужини од 36 км и у исту се улијевају Кремница, Вијака, Јадовица, док се у ријеку Вијаку улијевају ријеке Лишња, Илова и поток Радуловац, те спадају у сливно подручје ријеке Укрине. На западном дијелу општине ријека Црквена у коју се улива поток Дабрак, као и ријека Турјаница улазе у сливно подручје ријеке Врбас.

Поред наведених природних површинских водних потенцијала који обухватају површину од 590 ха, на подручју општине Прњавор, постоје вјештачки изграђен акваториј језера „Дренова“ у површини 110 ха и вјештачки изграђен рибњак на Укринском лугу у површини 638 ха. Укупна површинска хидрографска мрежа општине заузима површину од 1.338 ха.

Као намјенски објекат за заштиту од поплава на ријечи Вијаци у мјесту Дренова, израђена је брана са акумулацијом која је у великој мјери ријешила проблем настанка већих поплава на подручју општине низводно од бране.

Стање заштите од поплава, у одређеној мјери и околностима, зависи и од ситуације у воденој акумулацији „Рибњака“ .

Према досадашњим искуствима, најугроженији рејони од поплава су подручја мјесних заједница:

- Прњавор (низински дијелови уз водоток Лишње и Вијаке),
- Ратковац, Чорле и Доњи Гаљиповци (дио уз водоток Лишње и магистрални пут М-16),
- Горњи Вијачани, Присоје, Поповићи и Кулаши, Штрпци, Палачковци и Смртићи (уз ријеку Укрину),
- Доњи Вијачани, Дренова, Кремна-Лужани и Палачковци, (уз водоток Вијаке)
- Доња Илова- Шибовска (уз водоток Илове и регионални пут Прњавор-Србац),
- Хрваћани (дио уз водоток Црквене)

Обзиром да тренутно не располажемо конкретним хидролошким и хидротехничким прорачунима не може се дати оцјена да ли ће планирани и изведени радови на изградњи аутопута Бања Лука - Добој, поред свих позитивних ефеката, дати задовољавајуће резултате са аспекта одбране од поплава имајући у виду планирану одводњу површинских и оборинских вода, те ће се, према процјени, количина воде у водотоку Лишње драстично повећати, што ће, такође, имати и додатни утицај и на водоток Вијаке (укупна дужина водотока 36 км). Ово, истовремено, ставља у први план и рјешавање и регулацију водотока ријеке Вијаке ван зоне захвата аутопута. Ријека Вијака угрожава подручје Мјесних заједница Прњавор, Бабановци, Кремна - Лужани, Дренова, Доња Мравица и Околица, као и дио зоне града гдје је смјештен највећи број привредних субјеката.

Водоток ријеке Укрине угрожава подручја Мјесних заједница: Горњи Вијачани, Присоје, Кулаши-Поповићи, дио Кремне, Штрпци, Палачковци и Доњи Смртићи, гдје су најугроженија инфраструктура, пољопривредно земљиште и усјеви, а с обзиром на мању густину насељености угрожен је мањи број стамбених и пословних објеката.

Значај рјешавања водотока ријеке Лишње проистиче из чињенице да она својим током пролази непосредном близином града, гдје је густина насељености изразито висока и обухвата већи број стамбено-пословних објеката, као и већи број приватних предузетника и привредних друштава. Такође, потребно је имати у виду да се највећа количина оборинских и површинских вода улијева у исту, што доприноси додатном повећању водостаја приликом веће количине падавина, а што за последицу има излијевање и плавлјење околних подручја, са великом материјалном штетом па до пресијецања магистралног пута Прњавор-Клашнице.

Сливови ријека Укрине и Вијакe спадају у 1. категорију ерозивних процеса, гдје су за рјешавање проблема потребне озбиљне техничке мјере.

Извор угрожавања, са аспекта провођења мјера одбране од поплава, представља и водоток ријеке Илове (укупна дужина водотока 22 км) са својим притокама Поњавом и Плавушом, која приликом изливања угрожава одређен број стамбених и пословних објеката, а пресијеца и регионалну путну комуникацију Прњавор-Србац, као и путну комуникацију Прњавор-Шибовска-Дервента.

Ријека Јадовица, која пресијеца пут Прњавор-Шибовска-Дервента, својим плавлјењем изазива прекид саобраћаја и велике материјалне штете на пољопривредном земљишту и усјевима, а директан утицај има и на мањи број домаћинстава.

Исто тако, ријека Црквена пресијеца магистрални пут Прњавор – Бања Лука у мјесту Хрваћани, и може представљати ризик од поплава, те угрозити 4-10 домаћинстава и причинити штету на околном пољопривредном земљишту и усјевима.

На подручју општине Прњавор евидентиран је и већи број бујичних водотока, који у зависности од хидрометеоролошке ситуације могу представљати додатни извор угрожавања од поплава. У том смислу потребно је вршити сталан мониторинг над истим, а у циљу правовременог предузимања како превентивних, тако и оперативних мјера заштите и спасавања, те смањивања евентуалних последица по људе и материјална добра.

Посљедице претходних поплава биле су велика материјална штета на привредним, пословним и стамбеним објектима, пољопривредом земљишту и усјевима и инфраструктури којом приликом је долазило и до прекида саобраћајних комуникација на магистралном путу Бања Лука-Прњавор-Дервента и регионалним путевима Прњавор-Станари и Прњавор-Србац, као и на већем броју локалних путева, те жељезничког саобраћаја на прузи Бања Лука-Добој у мјесту Поповићи.

Посебан проблем, као посљедица неповољне хидрометеоролошке ситуације и поплава, представља ерозија тла уз појаву великог броја клизишта, која угрожавају како путну инфраструктуру, тако и стамбене објекте и земљиште.

У складу са напријед наведеним, а ради правовременог предузимања превентивних и оперативних мјера заштите и смањивања ризика од поплаве, побољшања организације и цјелокупног система заштите и спасавања, те адекватних мјера опоравка доноси се годишњи План одбране од поплава.

Подручје општине Прњавор захваћено је поплавама већих размјера 1976. године, јун 2010. године, мај и август 2014. године, јануар 2016. године и март 2017. године. Поред

наведеног у предходном периоду евидентиран је и већи број спорадичних излијевања из водотока без већих посљедица.

2. Земљотрес

Сеизмички hazard (опасност) територије општине Прњавор одређен је географским положајем и геолошким карактеристикама сјеверозападнoг дијела Републике Срске. Територија општине Прњавор не одликује се близином значајних и утврђених расједа па према томе и нема аутохтоних јаких земљотреса, односно јаких земљотреса са епицентром на територији општине о чему свједоче и подаци Републичког хидрометеоролошког завод. С друге стране, бањалучко жариште, окарактерисано са 3 значајна расједа који могу да генеришу најјаче земљотресе, удаљено је свега 30 километара што значи да је његов утицај на сеизмички hazard територије општине Прњавор треба бити разматран. На удаљености од око 40 километара налазе се два расједа на територији Хрватске. Територија општине Прњавор се на Сеизмолошкој карти за повратни период од 500 година, која представља и основ за пројектовање, налази у зони 8 степени Меркалијеве скале. Према важећој законској регулативи зонама високог сеизмичког ризика сматрају се територије које се налазе у зонама 7, 8 и 9 степена Меркалијеве скале на Сеизмолошким картама и подразумијева се досљедна примјена прописа који регулишу област грађења у сеизмички активним подручјима.

Узевши у обзир вријеме изградње објеката, те грађевинско-инжењерску праксу у тим периодима, као и важећу легислативу (сви објекти након 1981. године грађени су према сеизмичкој зони VIII), процјена је да мање од 5% објеката спада у класу А, док се преостали могу процјењивати у класи Ц скале МСК-64, а што приближно одговара класи објеката Ц и Д скале EMS-98.

У погледу спратности објеката евидентно је да у Прњавору нема изразито високих зграда и највиша зграда је П+8, док највећи број од 110 објеката колективног становања (4 и више станова) је до нивоа П+4. Исто тако, повољну околност представља и чињеница да је преко 40% ових објеката новије градње тј. након 2000.-те године и да су изграђени у складу са прописаним степеном сеизмичке отпорности.

Поред објеката колективног становања на подручју општине налази се и већи број објеката масовног окупљања и боравка грађана. У том смислу, поред објеката привредних субјеката налазе се и објекти јавне инфраструктуре, као што су: предшколске и школске установе, спорстске сале, Дом здравља, БРЦ Кулаши, два хотела, два дома за смјештај старих лица, диско клуб, већи тржни центри (10), Дом културе, зграде општинске управе и зграде републичких органа и институција.

Предшколско образовање одвија се у четири предшколске установе које у 2017. години похађа 289 дјеце, од чега 144 дјечака и 145 дјевојчица.

Основно образовање одвија се у 8 централних школа са 22 подручна одељења и укупно 2901 ученик.

Средње образовање одвија се кроз рад двије школе ЈУ Центар средњих школа „Иво Андрић“ и ЈУ „Гимназија“ Прњавор. У школској 2016/17 години наставу похађа укупно 1178 средњошколаца и то 834 ученика Центра средњих школа са 99 запослених и 344 ученика Гимназије са 45 запослених.

Поред наведеног, школу за музичко образовање похађа 159 ученика.

Разматрајући густину насељености, са аспекта угрожености од земљотреса, може се констатовати да је релативно повољна с обзиром да просјечна насељеност на територији општине износи 54,54 ст/км², али ако се изузме насељено мјесто Прњавор у коме живи 7651 становник, густина насељености износи 42,8 ст/км², а у Прњавору 1275,17 ст/км². Из напријед наведеног проистиче да је највећи ризик на градском подручју, међутим узимајући у обзир корелацију класификације објеката и густине насељености ситуација се може цијенити повољном.

3. Клизање и одрон земљишта

Општина Прњавор спада у ред угроженијих општина процесом клизања земљишта у Републици Српској.

На територији општине Прњавор констатовано је око 150 клизишта. Сва клизишта су формирана у дијелу распрострањења терцијарних тј. миоценских седимената.

Клизишта су регистрована у селима: Кремна, Штрпци, Илова (Грабик- Царевац, Горња и Печенег Илова), Лишња, Чорле, Гаљиповци, Кокори, Шаринци, Смртићи и Поточани.

Хидролошки режим значајно утиче на инжењерско-геолошке карактеристике терена. У зависности од геолошких и геоморфолошких карактеристика значајан је и процес појава нестабилности. Површински дијелови терена представљају кору распадања карбонских седимената који су различите дебљине. Кора распадања је водопропусна, док су нераспаднути дијелови водонепропусни, и на таквим теренима је велика вјероватност за настанак клизишта. Подизање нивоа подземне воде, настало инфилтрацијом, може бити узрок клизања, посебно у условима када је терен, односно падина у директној вези са ерозијом бујичних поточних токова са великим подужним нагибом, као и усјецање или прекомјерно насипање терена нагиба преко 10%.

За свако од клизишта неопходно је да се изведу **геолошка истраживања** на основу којих ће се извршити израда пројекта санације, као и санирање истог. Том приликом је веома битно да се отклони разлог за формирање клизишта (постојање извора, ријечна ерозија, итд.)

Посљедице дјеловања клизања и одроњавања земљишта су вишеструке и у случају активирања клизишта катастрофалних размјера могу имати велике материјалне штете, оштећења и рушење стамбених, инфраструктурних и других објеката и угрожавање безбиједности и живота људи.

Санацији клизишта се не поклања довољна пажња услед недостатка финансијских средстава, а нарочито што се санације често обављају без претходно урађене пројектне документације, која треба да обухвати инжењерско-геолошка и геомеханичка истраживања.

Геолошка испитивања морају ријешити основна питања која се односе на узроке настанка димензије клизишта, те дати приједлог санационих мјера, односно поуздана економична и рационална техничка рјешења за њихову стабилизацију, односно заштиту објеката, путева, водовода, далековода, гробаља и другог. Израдом базе података нестабилних терена и карте клизишта створили би се објективни предуслови за израду Карте клизног хазарда и ризика на територији РС, што је за надлежне службе у општинама изузетно важно ради планирања потребних средстава за санацију најакутнијих појава. Израда катастра клизишта и нестабилних падина на територији

Републике Српске предвиђена је да се уради у наредном периоду, што је у складу са Дугорочним програмом развоја основних геолошких истраживања за период 2013-2028, чији је носилац израде Републички завод за геолошка истраживања.

4. Високи снијег и сњежни наноси

Висок снијег и сњежни наноси могу представљати озбиљне проблеме за нормално одвијање свакодневних активности. Отежано одвијање саобраћаја, кварови на електричним, птт, водоводним и другим инфраструктурним објектима, опасност од урушавања објеката под тежином снијега. Поред ових штетних посљедица, има и неких позитивних ефеката, за пољопривреду је то заштита усјева и повећање залиха воде у тлу, за енергетичаре је то пуњење акумулација. За разлику од свих других хидрометеоролошких хазарда, тренд појаве високог снијега је у опадању. Висина сњежног покривача, као и број дана са снијегом има велику варијабилност у односу на надморску висину и климатске карактеристике појединих регија, као и на период године.

Упоређујући вишегодишњи низ 1961-1990. са низом 2000-2009. године, примјетан је тренд опадања броја дана са појавом снијега, као и максималним висинама сњежног покривача.

Клима је умјерено континентална са просјечно најнижим температурама у јануару и најизраженијим сњежним падавинама у јануару и фебруару. У раније посматраном периоду на подручју општине Прњавор, снијег се углавном појављује од новембра до априла. Просјечан број дана са снијегом је 28, а просјечан број дана са сњежним покривачем је 48. Међутим, ради евидентних климатских промјена у посљедње три године, овај податак не може се у потпуности сматрати релевантним, како у односу на број дана са снијегом, тако и на број дана под сњежним покривачем. Поред свега наведеног може се констатовати да општина Прњавор не спада у ред посебно угрожених од већег снијега и сњежних падавина, изузев што развијена путна инфраструктура представља отежавајућу околност са аспекта одржавања и чишћења исте у зимском периоду.

5. Епидемија заразних болести

Заразна болест је болест изазвана живим узрочницима или њиховим продуктима без обзира на то да ли се преноси на друга лица, ношење узрочника болести и стање у коме постоји вјероватноћа да је лице инфицирано узрочницима заразне болести или је било у контакту са лицем обољелим од заразне болести, без обзира на одсуство клиничких знакова болести. Могу да буду заразне (инфективне) болести искључиво људи и искључиво животиња, а могу да буду и болести којим се могу заразити и људи и животиње.

Од најстаријих времена човјечанство је било изложено заразним болестима, тако да заразне и паразитарне болести сежу у далеку прошлост. На појаву заразних болести негативно утиче свјетска економска криза, која је евидентна и у нашој земљи као и у земљама у окружењу. Напори Свјетске здравствене организације (СЗО) прије осамдесетих година прошлог вијека су били углавном усредсређени на спречавање и сузбијање заразних болести, па су довели до великих успјеха у борби против заразних болести, као што је то био случај са ерадикацијом вариоле 1977. године.

Новe заразне болести свјетског значаја су: AIDS, Ебола и Ласа грозница, Прионска болест и Нови пандемијски грип. Разлози за појаву нових заразних болести и заразних болести за које се некад сматрало да су потиснуте су многобројни: општи пад животног стандарда, велике социјалне трансформације, стрес, неадекватна исхрана, незадовољавајући стамбени услови, неодговарајуће снабдијевање водом за пиће, индустријски начин производње намирница, нове методе лијечења и дијагностике, измјене у понашању људи, пропусти у уклањању отпадних материја, деструкција природе, а нарочито шума чиме настаје ближи контакт људи и фауне, повећање међународних путовања и на крају биотероризам, односно повећане могућности коришћења биолошких агенаса у терористичке сврхе итд.

Заразне болести се дијеле према начину и путевима ширења инфекције на респираторне болести, цријевне заразне болести, антропозоозе, сексуално преносиве болести и остале заразне болести.

Зоозоозе су болести или инфекције које се природним путем преносе са животиња – кичмењака на људе, и обрнуто (зоопатије).

Зоозоозе представљају велику групу обољења и имају велики епидемиолошки значај. То је група обољења која су заједничка и за животиње и за људе, за разлику од антропоноза које су својствене само људима. Зоозоозе се на човјека могу пренијети свим познатим путевима преношења, аерогеним, трансмисивним путем-преносиоцима, као што су: комарци, крпељи, гриње, алиментарним путем. Зоозоозе се најчешће јављају појединачно али и у епидемијама, чак епидемије већих размјера нису изузетак.

- Заразне болести животиња

1. Бруцелоза,
2. Бјеснило, догађа се често, уз трајну штету – висок ризик;
3. Салмонелоза и Инфективна анемија копитара,
4. Кју грозница,
5. Антракс, болест плавог језика,
6. Класична куга свиња,
7. Туберкулоза,
8. Птичја грипа,
9. Говеђа спонгиформна енцефалопатија,
10. Слинавка и шап.

6. Суша

Суша као метеоролошка појава развија се полако, захвата шира подручја и оставља далекосежне посљедице по становништво, економију и животну средину. Некад се углавном везивала за климатске типове и подручја која традиционално имају врло мало падавина. У тим подручјима посљедице суше су жеђ и глад великог дијела становништва, с одређеним бројем смртних случајева. У задњих 50 година је све чешћа појава суше и у умјереним ширинама континента, па тако и Европе. Чешћа појава суше у посљедњој деценији се види као знак и посљедица климатских промјена. Климатске пројекције за наредних 10 до 30 година указују на то да ће проблем суше бити још наглашенији. Од тога није поштеђена ни општина Прњавор. Јакe суше имају социо-

економске посљедице, па је угрожено становништво које живи од пољопривреде, привреда је погођена (пољопривреда и хидропривреда), животна средина, исушивање ријека које доводи до недостатка питке и техничке воде.

Високе температуре ваздуха и недостатак кишних падавина у дужем периоду изазивају сушу и угрожавају пољопривреду (воћарство, изазивају недостатак воде за пиће, воде за хигијенске потребе становништва и напајање стоке, смањење нивоа водотока и рибњака са тешким посљедицама на рибљи фонд), као и на комплетан биљни и животињски свијет у водотоцима. Посебно су угрожена сеоска подручја гдје пресушују многи извори за напајање водом индивидуалних и локалних водних објеката, а недостатак воде за пиће се јавља и у градским и приградским подручјима. Као посљедица наведеног јављају се заразне болести, а могуће су чак и појаве епидемија заразних болести.

Најинтензивније дјеловање суше регистровано је у љетним периодима 2000. 2002. и 2003. године када у временским периодима од око 90 дана уз врло високе температуре ваздуха нису забиљежене кишне падавине. Сушом могу бити угрожени сви простори општине Прњавор.

7. Олујно невријеме и град

Олујни вјетар уобичајени је пратилац грмљавинских непогода, када су и падавине интензивне, обилне и неријетко са градом. За посљедицу имају велике штете на имовини, отежавају саобраћај, а могу угрозити и људске животе. Олујни вјетрови се јављају и у ситуацијама проласка хладних фронта, на линији самог фронта или непосредно прије њега. У таквим ситуацијама имамо маховите ударе олујног вјетра, за разлику од врло јаких јужних и сјеверних (буре) вјетрова, који трају дужи период и слаповитог су карактера.

Олујом се сматра вјетар брзине 17,2 m/s, тј. 82 km/h (8 Vf), који ломи гране и стабла и наноси штету грађевинским објектима. Уколико су овакви вјетрови праћени великим кишним падавинама и градом, проблеми се увећавају и расте опасност по људе, животиње и материјална добра.

Општина Прњавор, својим положајем и специфичним рељефом, представља веома карактеристичан природни простор, ограничен са југа и југозапада сјеверним падинама Динарских планина. Планински масиви су оријентисани у правцу сјеверозапад-југоисток, а испресјецани су ријечним долинама чији су преовлађујући правци југ-сјевер и југозапад-сјевероисток. Овако специфичан рељеф има доминантан утицај на карактеристике вјетра, како на правац, тако и на јачину. У Прњавору, у току године, преовлађују југозападни и сјевероисточни вјетрови.

У погледу режима вјетра уочава се доминантан утицај локалних орографских препрека како на правац, тако и на интензитет вјетра. У току године преовлађују сјевероисточни, југозападни и јужни вјетрови, а сразмјерно висока фреквенција тишина показује да је на овом подручју у току године око трећина дана без вјетра. У просјеку се јавља 20 дана са јаким вјетром и само 2-4 дана са олујним вјетром.

Град је екстремна временска појава везана за грмљавинске непогоде, која настаје у облацима вертикалног развоја (и до 18 km висине), тзв. кумулонимбусима. Појава непогода је везана за топли период године када влажан и хладан ваздух долази на суву и угријану подлогу. Што је контраст температуре израженији, а влага већа, интензитет

непогоде је већи, па је најизраженији и опаснији у љетњим мјесецима. Непогоде могу да захвате мања и шира подручја. За вријеме непогода јављају се јака електрична пражњења (муње), јак олујни вјетар (преко 17 m/s), праћени падавинама, пљусковима, суградицом и градом. Град, суградица и ледена зрна припадају чврстим падавинама, а величина може бити промјера од 5 mm, па и до 50 mm. Висина штете усљед града зависи од интензитета, трајања и величине зрна града, али и од врсте биљака, фазе развића, стања усјева итд. На општини Прњавор, град се углавном јавља од априла до октобра, када је и најопаснији за пољопривредне културе, када се оне налазе у пуној вегетацији и веома су осјетљиве на дејство те појаве. Највећа вјероватноћа појаве града је у мају, јуну, јулу и августу. Учесталост јављања грмљавинских процеса износи од 10 до 40 дана у години, а средњи број дана са појавом града је од 0,2 до 1,1 дан у години.

Последњих година је уочено повећање броја дана са градом. Олујне непогоде често причињавају велику штету пољопривредним и шумарским културама, а могу проузроковати и штету на електричним водовима, објектима, створити неприлике у саобраћају, штету на аутомобилима, а понекад могу узроковати повреде људи и ријетко, углавном посредно, људске жртве.

Посљедице града, посебно када су већих димензија и дужег времена трајања (15 до 30 минута), су оштећења или потпуно уништење пољопривредних култура и воћњака у великим размјерама, до оштећења стамбених и других грађевинских објеката и моторних возила, а у најтежим случајевима, код појаве града величине тениске лоптице, може доћи и до повреде људи.

8. Екстремне температуре ваздуха

Усљед евидентних глобалних климатских промјена, а које су осјетне и на нашем подручју, све чешће долази до појаве екстремних температура ваздуха, како у погледу високих, тако и ниских температура у одређеним временским периодима, те се при процјени угрожености као релевантан податак не може узимати вишегодишњи просјек. Наиме, у посљедњих неколико година све чешће су појаве да се периоди са екстремним вриједностима температура продужавају, тако да имамо периоде од 20 дана са температуром од -20°C, као и периоде од по 30 и више дана када температура прелази +35°C. С обзиром на посљедице које изазивају овакве температуре ове чињенице се морају разматрати у контексту цјелокупне процјене угрожености од елементарне непогоде и друге несреће.

У љетњем периоду, у току јула и августа, на подручју општине Прњавор, честе су високе температуре ваздуха, између 35 и 40°C. Најтоплија година у периоду посматрања, од 1951 до 2004. године била је 2000. година, а највиша температура измјерена је 1963. године (40°C). Температуре изнад 35°C могуће су у периоду од маја до септембра. Тзв. тропски дани (са температуром већом од 30°C) јављају се у периоду од маја до октобра, просјечно 22 дана годишње.

Највећа посљедица дужег периода високе температуре, у комбинацији са недостатком падавина, је појава суше са свим пратећим посљедицама. Високе температуре такође могу створити предуслове за избијање шумских пожара и других пожара на отвореном простору што у комбинацији са недостатком воде за гашење пожара, као обавезном пратећом појавом високих температура, може имати катастрофалне посљедице. Због

високих температура ваздуха долази и до угрожавања здравља и живота људи, а посебно хроничних болесника и мале дјеце.

Мраз и хладноћа су врло честа појава у зимском периоду. Број дана са јаким мразом (дани са минималном дневном температуром ваздуха T_{min} испод минус 10 С) у Прњавору у просјеку годишње износи 13, при чему се најчешће јављају у току јануара мјесеца (у просјеку 6 дана).

Воћарска производња трпи велику штету узроковану касним прољетним мразем који наноси велику штету воћњацима. Највећа штета настаје на засадима јабучастог и коштичавог воћа. Од посљедица мраза код појединих сорти јабуке у потпуности изостају приноси, а код других принос је значајно смањен. На вишим теренима су мања оштећења од прољетног мраза.

Мраз и хладноћа могу изазвати велике штете у пољопривреди када се догоде у раном зимском и прољетном периоду, затим на грађевинским објектима, електричној преносној и дистрибутивној мрежи и инсталацијама телекомуникација.

Због стварања леда на путевима може доћи до угрожавања безбједности у саобраћају, а дуже задржавање леда на водотоцима и језерима може у њима угрозити животињски свијет.

Друге несреће

Друга несрећа је несрећа у друмском, жељезничком, ваздушном или ријечном саобраћају, пожар, рударска несрећа, рушење брана, техничко-технолошка несрећа и друга несрећа коју проузрокује човјек својим активностима, ратна дејства, ванредно стање или други облик масовног уништавања људи или материјалних добара.

9. Пожари на отвореном и затвореном простору

Пожаром се сматра свака ватра која је настала изван контролисаног огњишта или ватра која је ово мјесто напустила и способна је да се даље развија властитом снагом, при чему наноси материјалну штету и опасности по здравље и живот људи.

Наиме, свако присуство запаљивих и опасних материја у одређеној количини представља латентну опасност за настанак природне несреће, посебно кад се има у виду безброј узрока њиховог настанка не искључујући људски фактор. Степен опасности од настајања пожара је веома висок.

Према просторним условима пожари се дијеле на пожаре у отвореном и затвореном простору.

Гашење пожара, спашавање људи угрожених пожаром, уз провођење превентивних мјера, главни је задатак снага противпожарне заштите и територијалне ватрогасне јединице.

Узроци и појаве које могу довести до великих пожара, експлозија гасова и других акцидентних ситуација с опасним материјама, могу бити разноврсни и не могу се потпуно елиминисати, везани су за грађевинске и технолошке недостатке или разне инсталације, као и активност људи.

Изразито сушно вријеме погодује настанку шумских пожара. Уз помоћ вјетра и због неприступачности терена, пожари могу захватити веће површине, а трају више дана и у тим условима се отежано гасе.

Општина Прњавор као један од најзначајнијих природних ресурса истиче шумско богатство и пољопривредно земљиште. Шуме заузимају укупну површину од 17.387,00 ха или 27,6% укупне територије. Шуме у државном власништву заузимају површину од 9.913,00 ха или око 57,01% (подаци из нове Шумско привредне основе из 2013. године), а шуме у приватној својини простиру се на 7.474,00 ха или око 42,99% укупне шумске површине (подаци из Шумско привредне основе период 2017-2027). Структура шума по категоријама у државној својини је: високе шуме са природном обновом износе 7864,46, високе деградирание шуме заузимају 113,04 ха, шумске културе заузимају 1530,20 ха, изданацке шуме заузимају 359,71 ха, док површине подесне за пошумљавање и газдовање заузимају 661,72 ха, а шуме неподесне за газдовање заузимају 310,74 ха, док у приватној својини високе шуме са природном обновом заузимају 3844,40 ха (буква, храст, јоха, топола, цер, остали лишћари), шумске културе (смрча, бијели и црни бор, остали четинари и воћкарице) заузимају 12,12 ха, изданацке шуме (буква, храст, јоха, топола, цер, остали лишћари) заузимају 3795,03 ха, док голетима и непродуктивним површинама припада 273,07 ха. Укупна површина пољопривредног земљишта на подручју општине износи 42.963,00 ха или 68,2% укупне територије, а од чега је учешће обрадивих површина 91,9%.

Међутим, напријед наведене податке везано за површине под шумама потребно је посматрати са одређеним одступањима обзиром да нису усаглашени подаци из катастра са шумскопривредним основама у приватној и државној својини, и да се ради о промјенљивим категоријама, тако да у складу са новоизрађеном Шумскопривредном основом за шуме у приватној својини, која је важећа од 01.01.2017. године до 31.12.2026. године, површине под шумама у приватној својини износе 7470,96 ха² (по катастру 7457,00 ха²), а тренутни податак за површине под шумама у државној својини, по катастру, износи 9930,00 ха².

Највећи шумски реони протежу се на подручјима планина Мотајице и Љубића, Цареве горе и Чавке. Шуме су претежно листопадне изузев рејона Љубића гдје се налазе четинарске културе. Шумама у државној својини газдује Шумска управа Прњавор и исте су подијељене у господарске јединице Мотајица, Гумјера-Царева гора, Љубић и Велика Укрина. Прњаворско шумскопривредно подручје са сјеверне стране граничи са србачким, са источне дервентским, а са јужне стране са теслићким шумскопривредним подручјем.

Засебну цјелину представља шумски комплекс СРЦ „Борик“ који се налази у непосредној близини градског језгра, користи се као излетиште са мјестима предвиђеним за употребу отвореног пламена (роштиљи и сл.), те је посјећен од већег броја грађана, па самим тим представља мјесто повећаног ризика од пожара на отвореном простору, са могућности угрожавања стамбених објеката у близини. У складу са напријед наведеним, овај локалитет представља мјесто појачаног надзора и предузимања превентивних мјера заштите од пожара.

Са аспекта заштите и спасавања, шумски комплекси увијек представљају потенцијалну опасност и у том смислу отежавајућу околност чини велика површина, претежно тешко приступачни терени, недовољно развијен систем раног откривања пожара, незадовољавајући ниво поштивања „шумског реда“, као и недостатак адекватних

средстава и опреме за гашење пожара на оваквим теренима. Олакшавајућу околност представља присуство водотока у господарским јединицама и то:

- Мотајица: Јадовица и Шушкова азна,
- Љубић: ријека Укрина, Јелова, Невиђени поток, Кремница, Водоплав, Боровац, Дреновица, Брезна, Зеленачки поток и акумулација „Дренова“.
- Гумјера-Царева гора: поток Дабрак и Шокачки поток.
- Чавка: ријека Укрина, Велика и Мала Боровица, Каменица, Врлетница, Шибовача, Жижковица, Бијела ријека и Пејаков поток.

Међутим, наведене водотоке потребно је додатно оспособити и технички припремити за могућност ефикасног кориштења при заштити од пожара.

На подручју општине Прњавор налази се већи број привредних субјеката који кроз обављање своје дјелатности имају повећан ризик од пожара, као што су производња и промет нафте и нафтних деривата, укупно 14 бензинских пумпи (Крајина петрол, Нестро петрол, Компанија Душанић ...), боје и лакови (Еуроспектар, већи број продавница,...), дрвна индустрија (Стандард, Трентино пелет - производња пелета, дрвопрерада Рибот, ...) и сл.

Исто тако, изградњом и стављањем у функцију аутопута Бања Лука – Добој повећава се могућност и ризик од пожара на отвореном простору кроз транспорт запаљивих и експлозивних материја, као и саобраћајних удеса са већим бројем учесника.

Статистички посматрано главни узрок за настајање пожара је људски фактор-преко 90%, док 5% су атмосферска пражњења (удар муње и грома) и 5% други узроци.

На основу података о класификацији пожара из претходних 5 година укупно је евидентирано 450 пожара, гдје су најбројнији пожари на стамбеним објектима и везано за исте, као и пословним објектима, затим пожари на ниском растињу и шумски, те интервенције при саобраћајним удесима. Укупно посматрајући квалификацију пожара, узимајући у обзир причињену материјалну штету, може се констатовати да је ситуација везана за пожаре на отвореном простору на подручју општине Прњавор задовољавајућа.

10. Оштећење или рушење бране на акумулацији

Брана „Дренова“ је водозаштитни објекат изграђен 1978. године, са основном намјеном одбране од поплава у сливу ријеке Вијаке до ушћа са ријеком Лишњом и снабдијевање питком водом. Изграђена је од каменог набачаја са узводним АБ екраном, конструктивна висина износи 15 м, а дужина у круни је 320 м. Запремина активног простора акумулације износи 4,5 хм³. На брани постоје три преливна поља, шахтни прелив којим се регулише ниво у акумулацији, те темељни испуст чија је намјена потпуно пражњење акумулације.

У случају великих количина падавина у кратком временском периоду, када водостаји ријека расту и долази до ризика од поплава, брана служи да контролише испуст воде и количину пропуста, тако да смањује притисак и контролише поплавни вал, као и надолажење воде низводно од бране.

Тренутно стање бране је релативно добро, без физичких оштећења. Међутим, имајући у виду да је гарантни рок од изградње при крају (40 година), потребно је извршити

додатна испитивања о стању самог објекта. Акумулација је прилично, током година замуљена, тако да је и капацитет пријема и здржавања воде умањен, а самим тим и ефекат основне употребе је исто тако мањи. Не постоје егзактни подаци, ни симулације последица које би биле изазване евентуалним оштећењима или рушењем бране.

Процјена је да до оштећења или рушења бране може доћи у условима екстремно високих водостаја насталих усљед дуготрајних падавина и неповољне хидрометеоролошке ситуације, земљотреса или терористичког акта.

11. Веће несреће у саобраћају

У свијету, а посебно у неразвијеним земљама и земљама у развоју, годишње у саобраћајним несрећама погине 1.3 милиона лица, а преко 50 милиона лица остане трајно непокретно или задобије повреде. Стопа смртности у саобраћају на нашим просторима је три пута већа него у западно-европским земљама.

Са аспекта безбједности саобраћаја, путеви се могу класификовати у три категорије:

1. брзи путеви (аутопутеви и путеви резервисани за саобраћај моторних возила),
2. магистрални и регионални путеви, и
3. локални путеви, и улице.

Наведене три категорије путева се разликују по режиму саобраћаја, структури учесника у саобраћају, брзини кретања, техничко-технолошким карактеристикама, структури и учесталости конфликта у саобраћају итд. На основу истраживања у најразвијенијим земљама, одређени су ризици учешћа у несрећама на различитим путевима. Аутопутеви и путеви резервисани за саобраћај моторних возила су најбезбједнији путеви. На магистралним и регионалним путевима ризик од настанка саобраћајне несреће је три пута већи, а на локалним путевима и улицама је шест пута већи.

Могућност већих несрећа у саобраћају огледа се, прије свега, у развијеној путној инфраструктури са изразито великом фреквенцијом саобраћаја. Ово се односи првенствено на магистрални пут, регионалне путеве, а нарочито велики ризик бит ће присутан стављањем у функцију цјелокупне дионице аутопута Бања Лука-Добој. У том смислу неопходно је нормативно уредити и дефинисати надлежности и начин поступања хитних служби у случају потребе на аутопуту. Веће несреће у саобраћају на дионици аутопута, зависно од узрока и учесника, могу прерасти у техничко-технолошке несреће.

12. Техничко-технолошке несреће

Техничко-технолошка несрећа је догађај који је измакао контроли код обављања дјелатности или управљању средствима за рад и рад са опасним материјама, нафтом и њеним дериватима и енергетским гасовима приликом њихове производње, прераде, употребе, складиштења, претовара, превоза или уклањања чија је последица угрожавање људи и материјалних добара. На подручју општине Прњавор налази се 14 бензинских пумпи које представљају потенцијални ризик за настанак техничко-технолошке несреће. У осталим привредним друштвима нема изразито ризичних представника по овом питању.

13. Експлозивна средства заостала из ратова (ЕСЗР), напуштена експлозивна средства (НЕС) и неексплодирана убојна средства (НУС).

Као трајан задатак у циљу заштите и спасавања људи и материјалних добара обављају се послови и задаци на заштити од ЕСЗР, НЕС-а и НУС-а. У вези са тим, а у сарадњи са грађанима, Полицијском станицом Прњавор и „А“ тимом за деминирање Републичке управе цивилне заштите, у току године врши се њихово евидентирање, прикупљање и уништавање.

У провођењу свих активности остварена је потпуна сарадња и координација, како унутар локалне заједнице, тако и са надлежним органима и институцијама, а посебно са Подручним одјељењем цивилне заштите Бања Лука и Комуникативним центром, те „А“ тимом Републичке управе цивилне заштите за деминирање.

Процјењује се да још увијек постоји ЕСЗР код грађана, НЕС-а и НУС-а у природи, те се акција континуирано спроводи, а све у циљу да се прикупе и униште, како не би дошло до угрожавања људских живота и уништавања материјалних добара.

V – СТАЊЕ ОРГАНИЗОВАЊА И УТВРЂЕНИ СТЕПЕН ЗАШТИТЕ ОД ЕЛЕМЕНТАРНЕ НЕПОГОДЕ И ДРУГЕ НЕСРЕЂЕ

Систем заштите и спасавања сачињавају субјекти, снаге и активности заштите и спасавања.

Субјекти заштите и спасавања на нивоу локалне заједнице су: Скупштина општине, начелник општине и органи општинске управе, привредна друштва и друга правна лица (удружења, професионалне и друге организације, предузетници) и грађани.

Снаге за заштиту и спасавање у локалној заједници су: Општински штаб за ванредне ситуације, јединице и тимови цивилне заштите, повјереници заштите и спасавања, професионалне и хитне службе и грађани.

Активности заштите и спасавања разврстане су на: превентивне активности, оперативне активности, активности које се подузимају у случају непосредне пријетње и ризика од опасности, активности које се предузимају за вријеме ризика од опасности и активности које се предузимају приликом отклањања последица од настале опасности.

У складу са напријед наведеним, цивилна заштита у систему заштите и спасавања обухвата личну, узајамну и колективну заштиту, мјере и задатке, координацију и руковођење, штабове за ванредне ситуације, повјеренике заштите и спасавања, јединице и тимове за заштиту и спасавање. Саставни дио је и систем осматрања, обавјештавања и узбуњивања, овлашћена и оспособљена правна лица, хуманитарне и друге организације опремљене и оспособљене за заштиту и спасавање, као и планске активности које се односе на поуну, материјално опремање, обучавање, оспособљавање, мобилизацију и активирање заштите и спасавања.

Снаге цивилне заштите у систему заштите и спасавања општине Прњавор организоване су по следећем:

- Одсјек за цивилну заштиту, позициониран у организационој јединици Одјељење за борачко-инвалидску и цивилну заштиту, који у оквиру прописаних надлежности обавља послове на изради свих нормативно-правних и планских докумената везаних за организовање и функционисање цивилне заштите, води

прописане евиденције, планира и спроводи обуку, као и организује и координира спровођење мјера цивилне заштите у области заштите и спасавања. Исто тако, израђује и подноси извјештаје и информације надлежним органима и институцијама. У служби су систематизована три радна мјеста са три извршиоца.

- Штаб за ванредне ситуације формиран је као оперативно-стручно тијело надлежно за координацију и руковођење приликом заштите и спасавања у ванредним ситуацијама. У оквиру својих надлежности Штаб руководи и наређује употребу снага и средстава за заштиту и спасавање, координира рад субјеката и снага система заштите и спасавања у ванредним ситуацијама на спровођењу утврђених задатака, прати стање и организацију система заштите и спасавања, предлаже мјере за њихово побољшање, разматра и даје мишљење на приједлог Процјене угрожености и Плана заштите и спасавања од елементарне непогоде и друге несреће. Штаб такође у свом раду доноси приједлоге, закључке и препоруке. Штаб за ванредне ситуације општине Прњавор, у складу са Одлуком о формирању броји петнаест чланова, гдје, поред Законом прописана три члана, има дванаест чланова који су конципирани тако да покривају комплетну област заштите и спасавања. Чланови Штаба су именовани на начин да је њихово професионално обављање дужности најуже повезано са мјерама и радњама које се требају предузимати у оквиру заштите и спасавања људи и материјалних добара. Цијенимо да квалификациона и професионална структура чланова Штаба омогућава успјешно обављање тражених послова и задатака.
- Јединица цивилне заштите специјализоване намјене за заштиту од пожара, састоји се од командира вода и пет одјељења, а броји 38 припадника. Попуна јединице извршена је 100% са људством и исту у највећем броју сачињавају припадници Територијалне ватрогасне јединице, те припадници оспособљени за гашење пожара. Попуна материјално-техничким средствима извршена је средствима која припадају Територијалној ватрогасној јединици, као и средствима и опремом која су добивена кроз прерасподјелу преосталих средстава и опреме Војске Републике Српске. Јединица је, у складу са попуњеним људством и материјалним средствима оспособљена за извршавање намјенских задатака, с тим да је у наредном периоду потребно наставити са набавком адекватних средстава и опреме.
- Јединица цивилне заштите специјализоване намјене за пружање прве медицинске помоћи састоји се од командира вода и три одјељења, а броји 26 припадника. Попуна људства је извршена 100% и највећим дијелом је попуњена стручним кадровима који професионално обављају своје дужности у оквиру постојећих јавних здравствених и здравствених установа, док је остатак јединице попуњен са људством које одговара по својим психофизичким способностима. Попуна личних и заједничких материјалних средстава извршена је из пописа наведених здравствених установа. Јединица је, у складу са попуњеним људством и материјалним средствима оспособљена за извршавање намјенских задатака, и у сарадњи са постојећим капацитетима ЈЗУ „Дом здравља“ Прњавор, тимовима породичне медицине распоређеним по територијалном принципу, могу одговорити захтјевима за пружање прве медицинске помоћи.
- Јединица цивилне заштите специјализоване намјене за спасавање из рушевина састоји се од команде вода (три члана) и четири одјељења, а броји 28 припадника. Попуна људства је извршена 100%. Попуна личних материјалних средстава је незадовољавајућа (недостају униформе, лични прибори...), а попуна

заједничких материјалних средстава дјелимично је извршена средствима из пописа, док недостају средства везана првенствено за функционисање одјељења геофона, као и већи број заједничких средстава (комплети од 12-22). Постојећа попуна људством је задовољавајућа, док је попуна личним и заједничким средствима недовољна. Јединица до сада није провјеравана у пракси и с обзиром на недостајућа средства и опрему, упитно је њено ангажовање на извршавању задатака, те је у том смислу потребно изнаћи друга рационалнија и ефикаснија рјешења.

- Јединица цивилне заштите специјализоване намјене за евакуацију и збрињавање састоји од команде вода (три члана) и пет одјељења, а броји 43 припадника. Попуна људства је извршена 100%. Попуна личних и заједничких материјалних средстава је незадовољавајућа (недостају униформе, лични прибори, агрегати,...). Јединица до сада није провјеравана у пракси и с обзиром на недостајућа средства и опрему, упитно је њено ангажовање на извршавању задатака, те је у том смислу потребно изнаћи друга рационалнија и ефикаснија рјешења.
- Јединица цивилне заштите специјализоване намјене за асанацију терена састоји се од команде вода (два члана) и шест одјељења, а броји 46 припадника. Попуна људства је извршена 100% у складу са траженим профилима. Попуна личних материјалних средстава је незадовољавајућа (недостају униформе и лични прибори), док попуна заједничких материјалних средстава је дјелимично извршена из пописа и омогућава извршавање дијела намјенских задатака. Јединица до сада није провјеравана у пракси.
- Јединица цивилне заштите специјализоване намјене за РХБ заштиту, састоји се од командира одјељења и двије екипе, а броји 15 припадника. Попуна људства је извршена 100% у складу са траженим профилима. Попуна личних и заједничких материјалних средстава је незадовољавајућа и употреба овог одјељења је упитна са аспекта извршавања намјенских задатака, тако да ће се у наредном периоду преиспитати постојање исте и изнаћи другачија рјешења за провођење ове мјере у сарадњи са надлежним републичким органима.
- Повјереници заштите и спасавања, распоређени су по територијалном принципу и тренутно бројно стање је 396 лица. Задатак повјереника је координација и предузимање активности у омогућавању и спровођењу мјера самозаштите и заштите грађана, као и спровођењу личне, узајамне и колективне заштите при заштити и спасавању људи и материјалних добара. У наредном периоду планира се усклађивање потребног броја и распореда повјереника у складу са Процјеном угрожености и планским документима.
- Оперативно-комуникативни центар активира се по наређењу Начелника општине – команданта Општинског штаба за ванредне ситуације, а у складу са ситуацијом и исказаном потребом.

Поред наведених снага за реализацију послова, задатака, мјера и активности заштите и спасавања приоритетно се ангажују постојеће професионалне снаге и средства које своју дјелатност обављају на подручју општине, а посебно Територијална ватрогасна јединица, Станица полиције, ЈЗУ Дом здравља, Црвени крст, ветеринарске станице и амбуланте, Шумска управа Прњавор, комунална, грађевинска и друга привредна друштва од значаја за заштиту и спасавање и одређена удружења грађана. У складу са Законом, редослијед ангажовања снага у случају ванредне ситуације је следећи:

1. професионалне и хитне службе (ватрогасци, медицинске, ветеринарске и друге службе у оквиру својих редовних послова и задатака),

2. снаге заштите и спасавања према редоследу који је утврђен Планом хитног поступања јединица локалне самоуправе, уколико снаге из тачке 1 нису довољне,
3. грађани,
4. снаге сусједних и других општина и
5. снаге у Републици.

На основу досадашњих искустава може се констатовати да је употреба професионалних и хитних служби најефикаснији и најрационалнији начин одговора на процијењене ризике и идентификоване опасности, с обзиром на њихову обученост и опремљеност.

Сарадња по питањима од заједничког интереса за заштиту и спасавање, а посебно у домену тражења и пружања помоћи остварује се са сусједним и другим општинама и Подручним одјелењем цивилне заштите Бања Лука и Републичком управом цивилне заштите.

VI – ПРЕВЕНТИВНЕ МЈЕРЕ И СМЈЕРНИЦЕ

Узимајући у обзир наведене податке и констатовано стање, а тежећи очекиваном циљу и резултатима Програма за смањење ризика од елементарне непогоде и друге несреће напоре у дјеловању потребно је усмјерити на следеће области:

1. разумијевање ризика од од елементарне непогоде и друге несреће;
2. јачање система управљања ризицима од елементарне непогоде и друге несреће;
3. улагање у смањење ризика од од елементарне непогоде и друге несреће у циљу јачања отпорности;
4. унапређење спремности за дјелотворно реаговање у случају елементарне непогоде и друге несреће;

Управљање ризицима од елементарне непогоде и друге несреће заснива се на разумијевању ризика од елементарне непогоде и друге несреће у свим његовим димензијама угрожености: капацитета, изложености људи и имовине, карактеристика опасности и животне средине.

Јачање система управљања ризицима од елементарне непогоде и друге несреће потребно је у свим аспектима почевши од нормативно-правног и планског оквира, организационе структуре, као и координације и учешћа свих релевантних субјеката.

Јачање отпорности могуће је провести кроз улагање у превентивно дјеловање и мјере, јер исто спречава настајање или умањује и ублажава посљедице елементарне непогоде и друге несреће, те смањује трошкове спровођења оперативних мјера.

Стални раст ризика од елементарне непогоде и друге несреће указује на потребу за даљим јачањем спремности за реаговање у случају елементарне непогоде и друге несреће предузимањем активности у очекивању догађаја, те интегрисањем смањења ризика од елементарне непогоде и друге несреће у спремност за реаговање, као и успостављање адекватних капацитета за дјелотворно реаговање.

У складу са напријед наведеним, а у циљу побољшања стања у области заштите и спасавања и смањења ризика од елементарне непогоде и друге несреће, у склопу

предузимања превентивних мјера и активности на подручју општине Прњавор потребно је:

- Израдити План заштите и спасавања од елементарне непогоде и друге несреће општине Прњавор, у складу са Уредбом о садржају и начину израде Плана заштите од елементарне непогоде и друге несреће („Службени гласник Републике Српске“ број 68/13) ;
- Прилагодити организациону структуру и извршити капацитирање снага у складу са Процјеном угрожености - донијети нову Одлуку о оснивању јединица и тимова, као и именовати потребан број повјереника заштите и спасавања, те извршити њихово опремање;
- Потписати потребне споразуме о тражењу и пружању помоћи и уговоре са субјектима од значаја за заштиту и спасавање;
- Одредити локације и објекте за смјештај евакуисаног становништва;
- Одредити локације и објекте за смјештај и карантин угрожене стоке, и уклањање уинулих и еутаназираних животиња и отпада животињског поријекла (јаме гробнице);
- Обезбједити финансирање у складу са чланом 153. Закона о заштити и спасавању у ванредним ситуацијама („Службени гласник Републике Српске“ број 121/12 и 46/17), као и обезбједити додатна средства за спровођење оперативних мјера и активности и мјера опоравка;
- Усагласити процедуре о начину поступања и интервенцијама на аутопуту Бања Лука-Добој приликом провођења мјера и активности на заштити и спасавању;
- Путем Јавне установе „Воде Српске“ формирати надзорно-урављачку службу на акумулацији и брани „Дренова“, те успоставити систем за мониторинг и управљање, као и зону санитарне заштите;
- Наставити са иницијативом за формирање Центра за обуку, на регионалном или републичком нивоу, за обуку кадрова и припадника система заштите и спасавања – цивилне заштите;
- Израдити катастар клизишта;
- Успоставити интегрални концепт заштите од вода кроз примјену активних, пасивних и неинвестиционих мјера заштите од поплава на акумулацији и брани "Дренова" и водотоцима са повећаним ризиком од поплава;
- Регулисање одводње површинских и оборинских вода приоритетно у насељу Ратковац, те редовно одржавање и чишћење канала и пропуста;
- У складу са надлежностима са ЈУ “Воде Српске“ координирати активности на чишћењу корита ријеке Укрине и извођењу неопходних техничких радова на критичним тачкама;
- Постављање мјерних инструмената и уређаја на водотоцима и брани Дренова;
- Чишћење и одржавање канала за наводњавање Рибњака из ријеке Укрине (Прљача-Рибњак);
- Израдити класификацију објеката по структури и повредљивости;
- Свеобухватна процјена сеизмичког ризика;
- Просторно и урбанистичко планирање у складу са сеизмичким ризиком;
- Планирање, пројектовање и изградња асеизмичких објеката – посебно критичне инфраструктуре;
- Потпуна примјена прописа у грађењу у трусним подручјима;
- Формирање тимова за хитну инспекцију грађевинских објеката;

- Ојачавање постојећих конструкција;
- Одређивање локације за одлагање отпадног грађевинског и другог материјала приликом рашчишћавања;
- Санација клизишта на инфраструктури;
- Примјена свих агротехничких и техничких мјера у пољопривредној производњи на подизању отпорности и заштити, те у складу са могућностима, обезбјеђење наводњавања;
- Побољшати систем осматрања, раног откривања и дојаве пожара;
- Обезбједити потпуно поштовање „шумског реда“;
- Изградња приступних путева, просјека, уређење и каптирање водозавода у шумским комплексима у циљу подизања ефикасности при гашењу пожара;
- Санирање и ревитализација система осматрања, обавјештавања и узбуњивања;
- Наставак развоја алтернативног система веза – радио веза;
- Увођење савремених комуникационих и информационих технологија и геопрограмских система;
- Обезбједити складишни простор за потребе смјештаја материјално-техничких средстава цивилне заштите општине Прњавор;
- За све субјекте система заштите и спасавања/цивилне заштите обезбједити свеобухватну обуку и омогућити реализацију планова обуке и оспособљавања (јачање свијести о ризицима, едукација, вјежбе).

Програм за смањење ризика од елементарне непогоде и друге несреће ствара претпоставке и успоставља оквир за надоградњу и побољшање система заштите и спасавања и дефинише концепт управљања ванредним ситуацијама и даје смјернице за израду оперативних планова за све врсте елементарних непогода и других несрећа.

Број: 01-022-____/18

Датум: _____.____.2018. године

ПРЕДСЈЕДНИК
СКУПШТИНЕ ОПШТИНЕ
Жељко Симић, мастер политикологије

Образложење

ПРАВНИ ОСНОВ ЗА ДОНОШЕЊЕ ПРОГРАМА

Правни основ за доношење Програма за смањење ризика од елементарне непогоде и друге несреће општине Прњавор садржан је у одредбама члана 22. Закона о заштити и спасавању у ванредним ситуацијама („Службени гласник Републике Српске“, број 121/12 и 46/17), члана 39. Закона о локалној самоуправи („Службени гласник Републике Српске“ број 97/16), члана 37. Статута општине Прњавор („Службени гласник општине Прњавор“ број 15/17), чланова 161. и 201. став 1. Пословника о раду Скупштине општине Прњавор („Службени гласник општине Прњавор“ број 21/17,23/17, 32/17).

РАЗЛОЗИ ЗА ДОНОШЕЊЕ ПРОГРАМА

Разлози за доношење овог Програма су даља доградња система заштите и спасавања, стварање претпоставки за успостављање нормативно-правног и планског оквира у циљу обезбјеђивања организационих, институционалних и персоналних услова за спровођење мјера заштите и спасавања у ванредним ситуацијама, а кроз ефикасно управљање, јачање капацитета, размјену информација и ефикасну координацију механизма система заштите и спасавања.

МАТЕРИЈАЛНА СРЕДСТВА

За спровођење овог Програма нису потребна посебна материјална средства, него ће се обезбједити кроз реализацију других планова, програма и пројеката.